

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

ВИПУСК 60. ТОМ 1
ISSUE 60. VOLUME 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Мар'яна ВОТЬКАНИЧ,

orcid.org/0000-0002-4491-4635

викладач кафедри української літератури

Державного вищого навчального закладу

«Ужгородський національний університет»

(Ужгород, Україна) *mariana.votkanych@uzhnu.edu.ua*

ДО ПИТАННЯ ПРО СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ РУМУНІЇ

З метою осмислення шляхів зародження та утвердження української літератури на теренах Румунії в статті окреслено процес формування чисельної української національної меншини в цій державі. Розглянуто умови становлення та основні етапи розвитку української белетристики в Румунії. Проаналізовано думки дослідників щодо моменту, який можна вважати відправним у зазначеному літературному процесі, та встановлено, що дискусії з цього приводу точаться й до цього часу.

З'ясовано, що поштовхом до зародження українського красного письменства в Румунії стала діяльність на межі XIX–XX століть О. Кобилянської, С. Яричевського, І. Воробкевича, родини Устияновичів. Пізніше подвижницьку місію творення українського художнього слова на цій території взяли на себе С. Никорович-Гнідий, І. Доцівник, Д. Онишчук та ін.

Розвитку української літератури Румунії в повоєнний період сприяло заснування українськомовної газети «Новий вік» у 1949 р. та відкриття українськомовних навчальних закладів різних рівнів. Етапною подією став вихід у 1960 р. окремої збірки І. Федька «По новому шляху», а за нею – книг О. Мельничук, Ю. Павліша, Г. Клементуша, С. Груї Яценюка та ін. Подальшими каталізаторами розвитку української літератури в Румунії стали заснування в Бухаресті видавництва «Критеріон» у 1969 р. та української літстудії при Спілці письменників Румунії (1970), що дали поштовх до розквіту українського красного письменства та критики в 70-х – 80-х рр. завдяки появам збірок О. Масикевича, М. Михайлюка, С. Ткачука, М. Корсюка, І. Ковача, К. Ірода, К. Регуша, В. Цаповця та ін.

Зазначено, що революційні події в Румунії в кінці 1989 р. зумовили позитивні зміни в становищі української національної меншини, що виявилися зокрема у створенні Союзу українців Румунії, який всебічно сприяє розвитку української белетристики в цій державі. Початок 2000-х років ознаменувався книжковими дебютами М. Корнищана та М. Трайсти. Літературний процес останніх десятиліть представлений також творчістю А. Трайсти-Руїть, М. Опрішан, М. Боти, І. Мойсей та ін.

Зроблено висновок, що попри різні суспільно-політичні події в країні українська література Румунії здебільшого розвивалася за своїми внутрішніми естетичними законами, що виявилось в жанровому й тематичному розмаїтті художніх текстів, створених цілою плеядою обдарованих митців слова.

Ключові слова: українська література зарубіжжя, українська література Румунії, українська національна меншина Румунії.

Mariana VOTKANYCH,

orcid.org/0000-0002-4491-4635

Lecturer at the Department of Ukrainian Literature

Uzhhorod National University

(Uzhhorod, Ukraine) *mariana.votkanych@uzhnu.edu.ua*

TO THE QUESTION OF THE FORMATION OF UKRAINIAN LITERATURE OF ROMANIA

In order to comprehend the ways of creation and approval of Ukrainian literature of Romania, the article outlines the process of formation of a large Ukrainian national minority in this state. The conditions of formation and the main stages of the development of Ukrainian fiction in Romania are considered. The researchers' opinions were analyzed regarding the moment that can be considered the starting point in the specified literary process, and it was established that discussions on this issue are still ongoing.

It was found out that the activity of O. Kobylanska, S. Yarychevskiy, I. Vorobkevych, and the Ustyianovych family at the turn of the XIX–XX centuries was the impetus for the birth of Ukrainian literature of Romania. Later, the ascetic mission of creating the Ukrainian artistic word in this territory was taken over by S. Nykorovych-Gnidyi, I. Doshchivnyk, D. Onyshchuk and others.

The development of Ukrainian literature of Romania in the post-war period was facilitated by the establishment of the Ukrainian-language newspaper 'New Age' ('Novyi Vik') in 1949 and the opening of Ukrainian-language educational

institutions at various levels. The milestone event was the release in 1960 of a separate collection by I. Fedko "On a New Path" ("Po novomu shliakhu"), followed by books by O. Melnychuk, Yu. Pavlish, H. Klempush, S. Gruia Yatsentiuk, etc. Further catalysts for the development of Ukrainian literature in Romania were the founding of the "Criterion" – publishing house in Bucharest in 1969 and the Ukrainian literary studio at the Union of Writers of Romania (1970), which gave impetus to the flourishing of Ukrainian artistic writing and criticism in the 70s – 80s. due to the appearance of collections of O. Masykevych, M. Mykhailiuk, S. Tkachuk, M. Korsiuk, I. Kovach, K. Irod, K. Rehush, V. Tsapovets, etc.

It was noted that the revolutionary events in Romania at the end of 1989 caused positive changes in the situation of the Ukrainian national minority, which manifested in particular, in the creation of the Union of Ukrainians of Romania, which comprehensively contributes to the development of Ukrainian fiction in this state. The beginning of the 2000s was marked by the book debuts of M. Kornyshchan and M. Traista. The literary process of recent decades is also represented by the work of A. Traista-Rusht, M. Oprishan, M. Bota, I. Moisei, etc.

It was concluded that, despite various social and political events in the country, the Ukrainian literature of Romania mainly developed according to its internal aesthetic laws, which manifested itself in the genre and thematic variety of artistic texts created by a whole constellation of gifted word artists.

Key words: *Ukrainian literature abroad, Ukrainian literature of Romania, Ukrainian national minority in Romania.*

Постановка проблеми. Осмислення українського літературного процесу буде концептуальним та цілісним тільки у випадку його всебічного аналізу, тобто вивчення не тільки літератури материкової України, а й художньої творчості українців, що проживають за межами нашої держави. Адже різні історичні та суспільно-політичні процеси зумовили географічне відокремлення частини українців від загального етнічного масиву.

Велика кількість українців має місце свого постійного осідку в складі сусідніх з Україною держав. Чисельною є, зокрема, українська національна меншина в Румунії. Згідно з результатами перепису населення 2011 року українцями себе вважали 50 920 осіб (Rezultatele, 2011).

Відомий письменник, літературний критик та громадський діяч М. Михайлюк, зауваживши, що це третя за чисельністю національна меншина в Румунії, вважав, що офіційні дані значно применшують реальний стан справ: «Я схильний вважати, що українців щонайменше удвічі більше» (Михайлюк, 2017: 239).

Як твердить П. Леньо, вони «компактно проживають у населених пунктах, які входять до складу таких чотирьох історико-етнографічних ареалів, як Буковина (повіти Сучава та Ботошани), Банат (повіти Тіміш, Караш-Северін та Арад), Добруджа (повіт Тульча), Мараморощина (повіти Марамуреш та Сату Маре)» (Леньо, 2010: 36).

Щодо походження українців на території Румунії, то населення Мараморощини та Південної Буковини, що межують з Україною, здебільшого є автохтонами. Частина українців – це нащадки запорізьких козаків, які емігрували після поразки в Полтавській битві 1709 року, а також після зруйнування Катериною II Запорізької Січі. Історик та етнограф Т. Рендюк підкреслює, що «перші знайшли притулок здебільшого в Яссах, Бухаресті та Сучаві, а другі поселилися в Північній Добруджі та гирлі Дунаю (на території сучасних повітів

Тулча та Констанца)» (Рендюк, 2019: 9). Українську спільноту віддаленого від кордонів України Банату сформували «нащадки вихідців із Мараморощини та Закарпаття [...], які оселилися там за часів Австрійської та Австро-Угорської імперії в другій половині XVIII ст.» (Рендюк, 2019: 9); дослідники виокремлюють і групу тих українців Румунії, що опинилися тут «внаслідок поразки національно-визвольного руху 1917–1920 років в Україні» (Рендюк, 2019: 9).

Попри те, що компактними місцями проживання українців у Румунії прийнято вважати чотири згадані історичні регіони, Т. Рендюк, спираючись на дані перепису населення Румунії 2011 року, наголошує на тому, що в тій чи іншій мірі «етнічні українці проживають у кожному з 40 повітів Румунії» (Рендюк, 2019: 7).

Незважаючи на різні суспільно-політичні причини, за якими значна частина українці знаходиться в межах кордонів держави Румунія, та умови їхнього перебування там, українська духовна сутність прагнула самовиявити себе в художньому слові й ствердити свою національну унікальність і в красному письменстві, взявши на себе нелегку, але надважливу ношу «творців рідного слова в умовах чужини» (Антофійчук, 2019: 18).

Аналіз досліджень. Відкритим залишається питання про точку відліку українського літературного процесу на теренах Румунії. Дискусії щодо цієї теми точаться досить давно, але розбіжність у думках спостерігається й до цього часу.

Письменник, громадський і політичний діяч С. Ткачук у статті «Українська література в Румунії» виділяє три основні хвилі її розвитку, а точкою відліку вважає заснування в Бухаресті в 1949 році газети «Новий вік», на сторінках якої, на думку автора публікації, «народилася українська література в румунській державі» (Ткачук, 1981: 305).

М. Корсюк у передмові до антології короткої української прози Румунії «Просвіт» (2009) зазна-

чає, що початком української літератури Румунії можна вважати 1960 рік, коли вийшла збірка І. Федька «По новому шляху», однак відстоює думку, що до 1969 року, року заснування видавництва «Критеріон», яке займалося виданням літератури мовами національних меншин, як такої «української літератури в Румунії не існувало, хоча на цій же території творили у свій час Ольга Кобилянська, Сильвестр Яричевський, Ісидор Воробкевич та інші» (Корсюк, 2009: 8–9).

Науковець В. Антофійчук полемізує з таким твердженням М. Корсюка та в статті «Початки української літератури Румунії» переконує, що в генеалогії українського красного письменства Румунії Ольга Кобилянська відіграла вагомую роль, адже вона була уродженкою Південної Буковини, де і написала свої ранні твори у 80-х роках ХІХ ст.

Дослідник наголошує також на подвижницькій ролі в становленні української літератури Румунії письменника й громадського діяча Миколи Устияновича та його нащадків – сина Корнила Устияновича, доньки Марії Устиянович-Бобикевич, онуки Клавдії Бобикевич-Сори, а також митців Ісидора Воробкевича та Сильвестра Яричевського (Антофійчук, 2017).

Важливим фактором появи української літератури в Румунії, на думку В. Антофійчука, стало й те, що у ХХ ст., тобто «у міжвоєнний і повоєнний період на теренах Румунської держави опинилася чимала група українських письменників, які в нових суспільно-політичних умовах продовжували творити рідною мовою. Серед них – Сидонія Никорович-Гнідий, Іван Доцівник, Орест Масикевич, Юрій Ракоча, Денис Онищук, Осип Дуда, Ярема Байрак, Микола Козак та ін.» (Антофійчук, 2011: 8).

У процесі ґрунтовного вивчення літературної ситуації в українській спільноті Румунії науковець приходиться до висновку, що є вагомі «підстави говорити про перший період історії української літератури Румунії, який припав на міжвоєнний час» (Антофійчук, 2017: 111).

Загалом вивченням питання про зародження, формування, умови та тенденції розвитку української літератури Румунії займалися також такі дослідники, як Л. Василик, Ю. Ковалів, І. Кушнірик, М. Михайлюк, І. Ребошапка, І. Семенюк та ін. Однак складність цього культурного феномену спричиняє потребу його детального вивчення, що й зумовлює актуальність дослідження.

Мета статті – простежити основні етапи становлення української літератури Румунії та проаналізувати умови й чинники її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи витоки українського письменства в Румунії, більшість дослідників фокусує свою увагу на середині та другій половині ХХ ст. Одним із ключових поштовхів до його творення в країні вважається українськомовна освіта, яка зазнала свого розквіту після освітньої реформи в Румунії (1948). Саме цей період дослідник Т. Рендюк називає українським національним відродженням на теренах Румунії: «Так, з 1948 року по 1960 рік в українських селах Румунії діяло 116 різного комплектування шкіл, 4 українські ліцеї: у мм. Сігету Мармаціей, Тулча, Сучава, Сірет, які готували вчителів для шкіл з українською мовою навчання [...]» (Рендюк, 2012: 21).

Роки існування цих навчальних закладів дали поштовх активізації культурного життя українців Румунії. Якщо до відкриття українськомовних освітніх закладів національне самоусвідомлення українців Румунії здебільшого трималося на народній традиції, то діяльність згаданих установ укріпила етнічну пам'ять, дала можливість молодому поколінню ближче познайомитися з національною літературою України, її історією, вивчити українську літературну мову, стала позитивним поштовхом для творення українського художнього дискурсу.

Вагомим внеском у збереження етнічної ідентичності українців, що проживають у Румунії в статусі національної меншини, став розвиток україністики на рівні закладів вищої освіти, що виявилось у відкритті відділення української мови та літератури в межах кафедри славістики Бухарестського університету в 1952 році. Ця наукова школа дала світові таких іменитих учених, як М. Ласло-Куцок, М. Павлюк, І. Ребошапка, М. Корсюк, А. Біволару та ін.

Ще одним важливим чинником розвитку українського культурного та літературного життя на теренах Румунії стала українськомовна періодика. У 1941 році виходив журнал «Батава», головним ідейним натхненником якого став відомий український громадський діяч Д. Донцов. У цей період виходила також українськомовна газета «Життя». А в 1949 році, як уже згадувалося, з'явилася газета «Новий вік», яка видавалася під егідою Міністерства культури Румунії. Згодом, у 1989 році, цей часопис перейменовано на «Вільне слово».

«Новий вік» став своєрідною кузницею літературних талантів. На його сторінках у 50-их роках друкували свої оригінальні художні твори такі українські письменники Румунії, як Г. Клеппуш, М. Коцар, О. Дуда, Д. Онищук, І. Федько, Ю. Ракоча, В. Марушак, В. Кордун та ін.

М. Михайлюк, аналізуючи поетичні виступи того часу на сторінках цього видання, зазначає, що «зачинателі нашої поезії, за одним-двома винятками, досить слабо володіли поетичною організацією слова» (Михайлюк, 1983: 6). Відгук на потреби доби, оспівування соціальних та політичних подій у країні дещо затьмарювали естетичні пошуки, що зумовило деяку одноманітність тем та художніх засобів. До такого стану справ спричинилася й відсутність професійної літературної критики. Але згодом молоді автори зуміли вишліфувати індивідуальний творчий почерк та сформувати унікальне обличчя української літератури в Румунії.

Поступово українському слову стає тісно на сторінках періодичних видань, воно вимагає просторішої та самодостатньої форми вираження. Це зумовлює знакову подію для всього українства Румунії – у 1960 році з'являється збірка оповідань І. Федька «По новому шляху». М. Михайлюк вважає цей факт свідченням того, що українська літературна думка в Румунії «дійшла самосвідомості свого існування» (Михайлюк, 1983: 8). М. Корсюк переконаний, що саме «цю дату, очевидно, ми й повинні вважати початком української літератури в Румунії» (Корсюк, 2009: 12). Таку позицію поділяє й дослідник І. Семенюк, який І. Федька називає «першим українським прозаїком» (Семенюк, 2011: 268) у Румунії.

У тому ж 1960 році побачила світ збірка поезій О. Мельничук «Цвіте земля скарбами», а невдовзі, 1962 року, друга – «Славлю життя». Письмениця працювала в редакції «Нового віку» і підтримувала поетичні спроби багатьох молодих митців, які шукали свого читача на сторінках часопису. Як згадує про поетесу С. Ткачук, «Оксана Мельничук – грузинка, яку українська мова перекинула в українку, і вона вважалася все життя справжньою українкою. Також її творчість суто українська...» (Ткачук, 2000: 135).

У 1961 році вийшла збірка поезій Ю. Павліша «У праці, у пісні, в любові». С. Ткачук вважає, що цей автор – «один з основоположників української літератури в Румунії» (Ткачук, 2000: 165).

Прокладання шляхів утвердження українського поетичного слова успішно продовжив Г. Клемпуш збіркою «Моїй рідній батьківщині співанки співаю» (1963), якого сучасний письменник, культурний та громадський діяч Михайло Гафія Трайста вважає людиною, «яка проклала [...] стежку в українську літературу Румунії» (Трайста, 2018а: 7).

1964 рік ознаменовано виходом збірки малої прози С. Груї Яцентюка «Колесо». У цьому ж році

з'являється перша колективна збірка «Серпень» за упорядкуванням Є. Мигайчука, що містила поезію, прозу, критичні розвідки, зразки фольклору.

Але з приходом до влади Н. Чаушеску в 1965 році та проголошенням ним ідеї створення єдиної румунської соціалістичної нації ситуація, у якій опинилися національні меншини в Румунії, стала складною: обривалися їхні зв'язки з етнічною батьківщиною, зводилися нанівець та навіть переслідувалися спроби виявити свою національну ідентичність, культурну унікальність. Така політика супроводжувалася й закриттям відповідних освітніх закладів: «З другої половини 60-х рр. ХХ ст. ліквідовано більшість шкіл з українською мовою навчання (животіють тільки український відділ при гімназії в Сиготі й український лекторат у Бухарестському університеті)» (Бідзіля, 2019: 160).

У 1968 році зусиллями Є. Мигайчука з'являється колективна збірка поезій «Ліричні струни», яка репрезентувала свіжість поетичного мислення митців слова та засвідчила поповнення рядів українських письменників Румунії молодими творчими силами – І. Ковача, М. Корсюка, М. Небиляка та ін.

Важливим фактом культурного життя української спільноти була й увага до народнопоетичних надбань, які упродовж віків зберігали й плекали українці як спосіб мовної та етнічної самоідентифікації. Зацікавлення цим пластом національної культури виявили відомі українські фольклористи І. Ребошапка, М. Шандро, О. Бевка, І. Лібер та інші збирачі перлів української народної душі, що засвідчив вихід книги «Народні співанки» (1969), упорядкованої І. Ребошапкою, та ряду інших збірників фольклору.

Етапною подією в національному самоствердженні українців стало заснування в 1969 році в Бухаресті видавництва «Критеріон», яке взяло на себе важливу місію поширення художньої, наукової літератури, збірників народнопоетичної творчості мовами національних меншин. На чолі відділення, що займалося виданням книжкової продукції українською мовою, став М. Корсюк. Українське художнє слово, написане на теренах Румунії до цієї знаменної події, він іменує «докритеріонівським періодом» (Корсюк, 2009: 13).

Уже в 1970 році сталося ще одне позитивне зрушення в житті української спільноти: засновано українську літстудію при Спілці письменників Румунії. За словами Л. Василик, «тут уперше на професійному рівні сформувалася українська літературна критика (М. Ласло-Куцюк, Є. Мигайчук, І. Лемний, М. Михайлюк)» (Василик, 2001: 7).

Ці сприятливі зміни в житті українців Румунії стали поштовхом до активізації літературного життя в 70-х роках. З'являються поетичні збірки О. Масикевича («На місячних перехрестях» (1971), «Бурековіти» (1979)), С. Груї Яцентюка («Надра» (1971)), М. Михайлюка («Інтермеццо» (1971)), С. Ткачука («Розколоте небо» (1971), «Наврочені роки (1973), «Час без часу» (1975), «Посміх світу» (1977)), К. Ірода («Вечірня молитва» (1973)), М. Корсюка («Нащадки сонця» (1972), «Ворота» (1975)), М. Небиляка («Криниці моїх очей» (1972)), І. Ковача («Поезії» (1972), «Рівнодення» (1975), «Зав'язь» (1978)), П. Романюка («Замок перелітних птахів» (1976)) та ін.

За спостереженнями дослідника І. Кушнірика, «якщо в 50-ті та 60-ті роки в українській літературі Румунії переважала поезія, то кінець 60 і початок 70-х років знаменується бурхливим розвитком прози» (Кушнірик, 1989: 122).

Так, у 1972 році з'явилася колективна збірка малої прози «Наші весни», що засвідчила прагнення українських митців розвивати літературу гармонійно. Тому згодом світ побачили збірки малої прози М. Корсюка («Роздоріжжя» (1973)), С. Груї Яцентюка («Пастух і дика черешня» (1973)), І. Ковача («Явір, що в полі одинокий» (1974)), М. Михайлюка («Біле-пребіле поле» (1974)), К. Ірода («Світлотінь» (1974)), С. Ткачука («Сузір'я предків» (1974)).

У 70-х роках продуктивною стає і велика проза. Першопрохідцем у жанрі роману став М. Небиляк, який у 1974 році опублікував знаковий для української літератури Румунії твір «Лорана». Уже в 1975 році світ побачив роман К. Ірода «Передодень». Свою другу книжку великого жанру «Любов до ближнього» М. Небиляк видав у 1978 році. Підтримали цю добру тенденцію В. Клим романом «Гора» (1978) та С. Ткачук – «Нічия пора» (1979).

З естетичної точки зору ця художня література була якісною, оскільки не відчувала на собі такого ідеологічного тиску, якого зазнало красне письменство того часу в Україні. Зі спостережень над українською лірикою Румунії Л. Василик робить висновок, що «модернізм офіційними колами ніколи не переслідувався, оскільки вважався сферою позаідеологічною. Так українська поезія Румунії змогла засвоїти риси модерного письма і впродовж 70-х років звільнитися з-під впливу догматичної естетики» (Василик, 2001: 8). Такі тенденції характерні й для прозового доробку українських авторів Румунії.

Відтак, талановите покоління митців, що свіжими силами влилося в 70-х роках у літературу,

склало так звану «золоту хвилю» українського письменства Румунії. Розвій художньої словесності зумовив вихід з 1979 по 1989 рр. альманаху «Обрії», незмінним упорядником якого був М. Михайлюк, а відповідальним редактором – М. Корсюк. Видання містило поезію, прозу, художні твори для дітей, публіцистику, літературно-критичні відгуки, рецензії, літературознавчі розвідки – кращі здобутки української думки в Румунії.

У 80-х роках продовжують працювати вже сформовані на той час майстри слова: М. Михайлюк, І. Шмуляк, В. Клим, С. Ткачук, К. Ірод та інші. У літературу вливаються й нові таланти, зокрема такі, як К. Регуш зі збірками прози «Місяць в ліхтарі» (1981), «Білий цвіт гречки» (1983), «Кінцева станція» (1988) чи В. Цаповець з книгою гуморесок «Сила переконання» (1984).

Однак видання альманаху чи одноосібні публікації художньої літератури не применшували ролі періодики в розвитку літературного процесу. Дослідник Ю. Бідзіля, зокрема, наголошує, що з 1979 року «великі запити художньої літератури українською мовою, що надходили до «Нового віку», почав задовольняти «Літературний додаток» (відповідальний редактор-координатор І. Ковач), який переріс у літературно-художній журнал «Наш голос»» (Бідзіля, 2019: 158).

Повалення тоталітарного режиму в країні в кінці 80-х рр. дало поштовх стрімким позитивним зрушенням і в житті національних меншин Румунії, які, відчувши жадану свободу, мобілізували свої сили. У квітні 1990 року офіційно зареєстровано громадську організацію «Союз українців Румунії» (СУР) з філіями в місцях компактного проживання українців. Її заснування відбулося завдяки колосальним зусиллям української інтелігенції Румунії – М. Михайлюка, М. Корсюка, І. Ковача, К. Регуша, Є. Мигайчука, І. Лемного, І. Негрюка, Ю. Лукана, І. Шмуляка, М. Небиляка. Першим головою Союзу українців Румунії був обраний С. Ткачук, який згодом став представником української національної меншини в румунському парламенті.

«У середині 90-х років ХХ ст., – відзначає Ю. Бідзіля, – серед української еліти Румунії стався розкол, який вилився у створення Демократичного союзу українців Румунії» (Бідзіля, 2019: 162), що проіснував до 2009 року в статусі опозиції до СУРу. У 2009 році з'явилася ще одна громадська організація етнічних українців – Національний форум українців Румунії (НФУР).

На сьогодні Союз українців Румунії – це представницька парламентська організація україн-

ської громади, основною метою якої є «захист права на вираження і просування етнічної, мовної, культурної та релігійної ідентичності української меншини [...]» (Трайста, 2018b: 131). СУР представляє українську меншину в Раді національних меншин Румунії, а також у Світовому конгресі Українців, Українській всесвітній координаційній раді та Європейському конгресі українців. Як національна меншина, українці мають одне місце в Парламенті Румунії, котре на нинішній час займає голова Союзу українців Румунії Микола-Мирослав Петрецький.

З огляду на зазначене, починаючи з 90-х років ХХ століття, українська література Румунії творилася в нових суспільно-політичних реаліях, а українська національна меншина отримала законодавчо закріплені права і свободи на виявлення національної самобутності, збереження етнічної пам'яті та розвиток і плекання своєї культури.

Українська белетристика Румунії 2000-х років збагатилася книжковими дебютами молодих митців М. Корнищана (збірки поезій «Дотик чекання» (2001), «Імперія ілюзій» (2005), прози – «Книга смерті» (2009) та ін.) та М. Трайсти (збірка поезій «Симфонія шовкових трав» (2001), прозова література для дітей «Калинові ранки» (2004), збірка

прози «Гуцульська душа» (2008) та ін.). В останні десятиліття українське красне письменство Румунії представлене також іменами А. Трайсти-Рушть, М. Опрішан, М. Боти, М. Чубіки, І. Мойсей та ін.

Висновки. Отже, розглянувши український літературний процес Румунії та умови його формування в хронологічному порядку, робимо висновок, що своєрідним підґрунтям для нього стала українська писемність рубежу ХІХ та ХХ століть і міжвоєнного часу. А злетів він зазнав у післявоєнні десятиліття та, незважаючи на утиски української національної меншини з боку тоталітарного режиму (з другої половини 60-х і до кінця 80-х років ХХ століття), подолав пута заангажованості та ідеологічних штампів. Це дозволило українській літературі Румунії розвиватися за її внутрішніми естетичними законами. Кінець 1989 року та 90-ті роки разом із позитивними змінами в політичному житті країни ознаменовані активізацією культурного життя етнічних українців, що виявилось у створенні представницької громадської організації – Союзу українців Румунії, який і по сьогодні відіграє ключову роль у збереженні етнічної самобутності українців та творенні й популяризації українського красного письменства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антофійчук В. «Голос твій ніколи не лукавив»: Михайло Михайлюк в українському літературному просторі Румунії: монографія. Бухарест: R.C.R. Editorial, 2019. 261 с.
2. Антофійчук В. «Знайти себе у тому краї, де українство в гарній згоді» (Штрихи до огляду сучасної української літератури Румунії). *Наш голос*. 2011. Лип. (№ 205) С. 8–9.
3. Антофійчук В. Початки української літератури Румунії. *Українці Румунії – історія, сучасність і перспективи*: зошити Міжнародної конференції, м. Бухарест, 18–20 лист. 2017 р. / Бухарест, 2017. Т. І. С. 101–111.
4. Бідзіля Ю. Українська преса Румунії: суспільно-історичні умови, проблеми та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2019. Вип. 1 (41). С. 157–166.
5. Василик Л. Є. Українська поезія Румунії другої половини ХХ ст. (тематично-жанрові та стильові особливості): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Київ, 2001. 19 с.
6. Корсюк М. Ми і наші книги. *Просвіт. Антологія короткої української прози з Румунії*: у 2 т. / упорядкув., передм. та дані про авторів – М. Корсюка. Бухарест, 2009. Т. 1. С. 5–39.
7. Кушнірик І. Українське слово в Румунії. *Жовтень*. 1989. Лип. (№ 7 (537)). С. 121–123.
8. Леньо П. Етнокультурні процеси в середовищі українців Мараморощини. *Народна творчість та етнографія*. 2010. № 3. С. 36–46.
9. Михайлюк М. За 20 років українців поменшало на понад 15 тисяч. *Українці Румунії – історія, сучасність і перспективи*: зошити Міжнародної конференції, м. Бухарест, 18–20 лист. 2017 р. / Бухарест, 2017. Т. І. С. 238–240.
10. Михайлюк М. Часовий вимір нашої поезії. *Михайлюк М. Слово про слово. Думки про українську поезію з Румунії*. Бухарест: Критеріон, 1983. С. 5–11.
11. Рендюк Т. Національні меншини в українсько-румунських відносинах: історичний досвід та сучасні проблеми (1990–2007): автореф. дис. ... докт. іст. наук : 07.00.02. Київ, 2012. 38 с.
12. Рендюк Т. Українці Румунії: етнокультурна історія і сучасний стан. *Народна творчість та етнологія*. 2019. № 4 (380). С. 5–15.
13. Семенюк І. Перші українські письменники Румунії. *Studia Linguistica*. 2011. Вип. 5. С. 265–274.
14. Ткачук С. Слово про побратимів. Есе і карби. Бухарест: Мустанг, 2000. 526 с.
15. Ткачук С. Українська література в Румунії. *Слово*. Едмонтон, 1981. 36. 9. С. 304–308. URL: <https://diasporiana.org.ua/miscellaneous/12539-slovo-zbirnik-ukrayinskih-pismennikov-ch-9/> (дата звернення: 18.02.2023).
16. Трайста М. Г. Гаврило Клемпуш: «Чарівна сопілка» марамороського співця. *Трайста М. Г. Під сузір'ям слова: публіцистика*. Бухарест: R.C.R. Editorial, 2018a. С. 7–19.
17. Трайста М. Г. Інтерв'ю з новим головою Союзу українців Румунії Миколаю-Мирославом Петрецьким (І). *Трайста М. Г. Під сузір'ям слова: публіцистика*. Бухарест: R.C.R. Editorial, 2018b. С. 131–135.

18. Rezultatele finale ale Recensământului din 2011: Vol. 2. Tab. 1. Populatia dupa etnie la recensamintele din perioada 1930–2011 – judete / Institutul Național de Statistică din România. URL: <https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/> (data звернення: 23.02.2023).

REFERENCES

1. Antofiichuk V. «Holos tvii nikoly ne lukavyv»: Mykhailo Mykhailiuk v ukrainskomu literaturnomu prostori Rumunii: monohrafiia [“Your voice never deceived”: Mykhailo Mykhailiuk in the Ukrainian literary space of Romania: monograph]. Bucharest: R.C.R. Editorial, 2019. 261 p. [in Ukrainian].
2. Antofiichuk V. «Znaity sebe u tomu kraii, de ukrainstvo v harnii zghodi» (Shtrykhy do ohliadu suchasnoi ukrainskoi literatury Rumunii) [“Finding oneself in the land where Ukrainian is in good harmony” (Strokes for the review of modern Ukrainian literature in Romania)]. *Our Voice*. 2011. July. (Nr 205) pp. 8–9 [in Ukrainian].
3. Antofiichuk V. Pochatky ukrainskoi literatury Rumunii [The beginnings of Ukrainian literature in Romania]. *Ukrainians of Romania – history, modernity and prospects*: notebooks of the International Conference, Bucharest, November 18–20.2017 / Bucharest, 2017. Vol. I. pp. 101–111 [in Ukrainian].
4. Bidzilia Yu. Ukrainska presa Rumunii: suspilno-istorychni umovy, problemy ta perspektyvy [Ukrainian press of Romania: social and historical conditions, problems and prospects]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Philology*. 2019. Issue 1 (41). pp. 157–166 [in Ukrainian].
5. Vasylyk L. Ye. Ukrainska poeziia Rumunii druhoi polovyny XX st. (tematychno-zhanrovi ta stylovi osoblyvosti) [Ukrainian poetry of Romania in the second half of the XXth century (thematic, genre and stylistic features)]: author’s abstract of the thesis of the Candidate of Philological Sciences : 10.01.01. Kyiv, 2001. 19 p. [in Ukrainian].
6. Korsiuk M. My i nashi knyhy [We and our books]. *Lumen. Anthology of short Ukrainian prose from Romania*: in 2 volumes / arranged, foreword and information about the authors – M. Korsiuk. Bucharest, 2009. Vol. 1. pp. 5–39 [in Ukrainian].
7. Kushniryk I. Ukrainske slovo v Rumunii [Ukrainian word in Romania]. *October*. 1989. July. (Nr 7 (537)). pp. 121–123 [in Ukrainian].
8. Leno P. Etnokulturni protsesy v seredovyshchi ukrainsiv Maramoroshchyny [Ethnocultural processes among the Ukrainians of Maramoros]. *Folk art and ethnography*. 2010. Nr 3. pp. 36–46 [in Ukrainian].
9. Mykhailiuk M. Za 20 rokiv ukrainsiv pomenshalo na ponad 15 tysiach [Over 20 years, the number of Ukrainians decreased by more than 15 thousand]. *Ukrainians of Romania – history, modernity and prospects*: notebooks of the International Conference, Bucharest, November 18–20.2017 / Bucharest, 2017. Vol. I. pp. 238–240 [in Ukrainian].
10. Mykhailiuk M. Chasovyi vymir nashoi poezii [The temporal dimension of our poetry]. *Mykhailiuk M. Word about the word. Opinions on Ukrainian poetry from Romania*. Bucharest: Kryterion, 1983. pp. 5–11 [in Ukrainian].
11. Rendiuk T. Natsionalni menshyny v ukrainsko-romunskykh vidnosynakh: istorychnyi dosvid ta suchasni problemy (1990–2007) [National minorities in Ukrainian-Romanian relations: historical experience and contemporary problems (1990–2007)]: author’s abstract of the thesis of the Doctor of Historical Sciences : 07.00.02. Kyiv, 2012. 38 p. [in Ukrainian].
12. Rendiuk T. Ukrainsi Rumunii: etnokulturna istoriia i suchasnyi stan [Ukrainians of Romania: ethnocultural history and current state]. *Folk art and ethnology*. 2019. Nr 4 (380). pp. 5–15 [in Ukrainian].
13. Semeniuk I. Pershi ukrainski pysmennyky Rumunii [The first Ukrainian writers of Romania]. *Studia Linguistica*. 2011. Issue 5. pp. 265–274 [in Ukrainian].
14. Tkachuk S. Slovo pro pobratymiv. Ese i karby [The word about the sworn brother. Essay and memories]. Bucharest: Mustanh, 2000. 526 p. [in Ukrainian].
15. Tkachuk S. Ukrainska literatura v Rumunii [Ukrainian literature in Romania]. *Word*. Edmonton, 1981. Col. 9. pp. 304–308. URL: <https://diasporiana.org.ua/miscellaneous/12539-slovo-zbirnik-ukrayinskih-pismennikov-ch-9/> (data zvernennia: 18.02.2023) [in Ukrainian].
16. Traista M. H. Havrylo Klempush: «Charivna sopilka» maramoroskoho spivtsia [Havrylo Klempush: “Magic Pipe” by the Maramoros singer]. *Traista M. H. Under the constellation of words: journalism*. Bucharest: R.C.R. Editorial, 2018a. pp. 7–19 [in Ukrainian].
17. Traista M. H. Interviu z novym holovoiu Soiuzu ukrainsiv Rumunii Mykoloiu-Myroslavom Petretskym (I) [Interview with the new head of the Union of Ukrainians of Romania Mykola-Myroslav Petretskiy (I)]. *Traista M. H. Under the constellation of words: journalism*. Bucharest: R.C.R. Editorial, 2018b. pp. 131–135 [in Ukrainian].
18. Rezultatele finale ale Recensământului din 2011: Vol. 2. Tab. 1. Populatia dupa etnie la recensamintele din perioada 1930–2011 – judete [Final results of the 2011 Census: Vol. 2. Tab. 1. Population by ethnicity in the censuses from 1930–2011 – counties] / Institutul Național de Statistică din România. URL: <https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/> (data zvernennia: 23.02.2023) [in Romanian].